แนวทางการจัดการขยะตามแนวคิดการบริหารภาครัฐแนวใหม่ผ่านความร่วมมือภาคีเครือข่าย: กรณีศึกษาเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี*

GUIDELINES FOR WASTE MANAGEMENT BASED ON NEW PUBLIC MANAGEMENT THROUGH NETWORK PARTNERSHIP COLLABORATION: A CASE STUDY OF PHETCHABURI MUNICIPALITY, PHETCHABURI PROVINCE.

ปัญญาพร สมบูรณ์
Punyaporn Somboon
ณัชชานุช พุ่มทอง
Natchanuch Poomtong
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ประเทศไทย
Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University, Thailand
Email: Punyaporn.somb@gmail.com and n_pichitthanarat@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารจัดการขยะโดยความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 2) วิเคราะห์ปัจจัยด้านการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่ส่งผลต่อความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในการจัดการขยะ 3) เสนอแนวทางการบริหารจัดการขยะตามแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ โดยความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี เก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากประชาชนโดยใช้การคัดเลือกวิธีการสุ่มแบบหลาย จำนวน 400 คน และข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ การถดถอยพหุคูณ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีการรับรู้ต่อองค์ประกอบของการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่โดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะโดยรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยด้านการรับรู้ต่อองค์ประกอบของการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่และผลกระทบของแนวคิดดังกล่าวสามารถร่วมกันอธิบายการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายได้ร้อยละ 67.1 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า เทศบาลมีการจัดการขยะอย่างเป็นระบบ มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ การติดตามประเมินผล และการเปิดโอกาสให้ภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วม ดังนั้น แนวทางที่เหมาะสมควรมุ่งเน้นความชัดเจน โปร่งใส ตรวจสอบได้ การใช้ข้อมูลเป็นฐาน และการสร้างแรงจูงใจให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง

* Received 17 May 2026; Revised 29 May 2026; Accepted 3 June 2026

คำสำคัญ: การจัดการขยะ, การจัดการภาครัฐแนวใหม่, ความร่วมมือ, เทศบาลเมืองเพชรบุรี

Abstract

This research aimed to: 1) study waste management through the collaboration of network partners in Phetchaburi Municipality, Phetchaburi Province; 2) analyze the factors of New Public Management (NPM) affecting the collaboration of network partners in waste management; and 3) propose guidelines for waste management based on the concept of New Public Management through the collaboration of network partners in Phetchaburi Municipality, Phetchaburi Province. A mixed-methods research design was employed. Quantitative data were collected from 400 residents using multistage random sampling, while qualitative data were obtained from 9 key informants through purposive sampling. The research instruments consisted of questionnaires and interview forms. Data were analyzed using descriptive statistics, correlation analysis, multiple regression analysis, and content analysis. The findings revealed that the public's perception of the components of New Public Management was overall at a high level, and their participation in waste management was also overall at a high level. Factors relating to perceptions of New Public Management components and the impacts of such concepts were able to jointly explain 67.1 percent of the participation among network partners. The qualitative findings indicated that the municipality had implemented a systematic waste management process, including clear role allocation, monitoring and evaluation mechanisms, and opportunities for network partners to participate. Therefore, appropriate guidelines should emphasize clarity, transparency, accountability, data-driven management, and the creation of incentives to encourage the continuous participation of network partners.

Keywords: Waste Management, New Public Management, Collaboration, Phetchaburi

บทนำ

สถานการณ์ขยะโลกจากข้อมูลธนาคารโลกพบว่า ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ผลิตขยะมูลฝอยชุมชนมากที่สุดในโลก ด้วยปริมาณมหาศาลถึง 395 ล้านตันต่อปี รองลงมาคือ ประเทศสหรัฐอเมริกา 265 ล้านตันต่อปี อย่างไรก็ตามสหรัฐอเมริกาอยู่ในอันดับที่สูงขึ้นกว่าเดิม หากวัดกันที่การผลิตขยะมูลฝอยชุมชนต่อหัว โดยผู้พำนักในสหรัฐอเมริกาทุกคน ผลิตขยะอยู่ที่ประมาณ 812 กิโลกรัม รองจากโมนาโก มอลโดวา มองโกเลีย ลิกเตนสไตน์ และเดนมาร์ก โดยในระหว่างปี 2016-2050 คาดว่าขยะจะเพิ่มขึ้นมากถึง 70% ตามข้อมูลของธนาคารโลก (Salika, 2565)

ประเทศไทยมีขยะมูลฝอยเกิดขึ้นประมาณ 26.95 ล้านตัน หรือประมาณ 73,840 ตัน/วันกระจายตัวตามภูมิภาคต่างๆ มีอัตราการเกิดขยะมูลฝอยเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎร์ ปี พ.ศ. 2566 ของกรมการปกครอง เฉลี่ยเท่ากับ 1.12 กิโลกรัม/ต่อ/วัน และเนื่องจากปี พ.ศ. 2566 ประเทศไทยได้กลับเข้าสู่ภาวะปกติ จากหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และได้เปิดประเทศเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว แรงงาน และการลงทุน เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจที่ตกต่ำที่ผ่านมาแล้ว และหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการผลิตและบริโภคไปอย่างมาก โดยการสั่งสินค้าและอาหารออนไลน์ ล้วนเป็นปัจจัยขับเคลื่อนในการส่งผลให้มีปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนและขยะพลาสติกเพิ่มมากขึ้น (นพรัตน์ ชูโสด, 2567)

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 การพัฒนาประเทศในมิติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและรูปแบบ การใช้ชีวิตของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้ปริมาณขยะในประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สาเหตุของขยะตกค้างมาจากศักยภาพของระบบการจัดการขยะที่ไม่เพียงพอ จึงไม่สามารถรองรับปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นตามอัตราการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ประกอบกับการขาดการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง จึงทำให้ไม่สามารถนำขยะไปใช้ประโยชน์ซ้ำได้อย่างเต็มรูปแบบ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ในแผนขับเคลื่อนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน พ.ศ. 2560 – 2580 (ฉบับปรับปรุง) เป้าหมายที่ 12 สร้างหลักประกันให้มีแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน กำหนดให้มีแผนขับเคลื่อนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืนของประเทศ การจัดการของเสียและสารเคมีอย่างถูกวิธี การลดของเสียโดยสนับสนุนหลักปฏิบัติในการลดการใช้ การใช้ซ้ำและการนำกลับมาใช้ใหม่ (Reduce, Reuse, Recycle: 3Rs) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

สถานการณ์ขยะในจังหวัดเพชรบุรี ได้มีการกำหนดแผนพัฒนาจังหวัดเพชรบุรี พ.ศ. 2566 - 2570 เรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน การมุ่งลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชนไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ต่อปี โดยจังหวัดเพชรบุรีจัดทำข้อเสนอการบริหารจัดการขยะเพื่อชาวเพชรบุรีภายใต้โครงการ G^3 PETCH: Green Good Great เพื่อส่งเสริมและลดการเกิดขยะ โดยการลดการใช้ ส่งเสริมการใช้ซ้ำ การปลูกจิตสำนึกอย่างต่อเนื่องยั่งยืน รวมไปถึงการบริหารจัดการขยะให้เกิดมูลค่าเพิ่ม จะมุ่งสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน (รายงานข้อเสนอการบริหารจัดการขยะเพื่อชาวเพชรบุรี G3 PETCH: Green Good Great, 2566)

สำหรับในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี ได้ดำเนินการจัดให้มีการประกวดการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน "จังหวัดเพชรบุรีสะอาด" จัดทำแผนงานการกำจัดขยะให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างการรับรู้ให้ประชาชนสร้างความตระหนักของชุมชน ช่วยกันรณรงค์วิธีกำจัดขยะ ทำลายอย่างถูกสุขลักษณะ การแยกขยะแต่ละประเภทให้ถูกวิธี หรือการนำกลับมาใช้ใหม่ในแต่ละหมู่บ้าน และไม่สร้างปริมาณขยะเพิ่มในแต่ละวัน ซึ่งจะช่วยลดอัตราปัญหาขยะของชุมชน (จามรี อนุรัตน์, 2565) อย่างไรก็ตามแม้ประเทศไทยและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีนโยบายและแผนการจัดการขยะที่ชัดเจน แต่ในทางปฏิบัติยังพบข้อจำกัดสำคัญ โดยเฉพาะการขาดกลไกการ

บริหารจัดการที่สามารถบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การจัดการขยะยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน และปัญหาสำคัญของการจัดการขยะในปัจจุบันมิได้อยู่เพียงปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นเท่านั้น แต่รวมถึงข้อจำกัดด้านการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะการขาดกลไกการบริหารแบบบูรณาการ การประสานความร่วมมือระหว่างภาคส่วน และระบบการจัดการที่มุ่งผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม จากความสำคัญดังกล่าวการศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งเน้นการวิเคราะห์บทบาทของแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ในการส่งเสริมความร่วมมือของภาคีเครือข่าย เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการขยะในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการขยะโดยความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่ส่งผลต่อความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในการจัดการขยะ
3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการขยะตามแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ โดยความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการขยะตามแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่โดยความร่วมมือภาคีเครือข่าย ในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ผู้ศึกษาได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยไว้ ดังต่อไปนี้ดังนี้

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี จาก 2 ตำบล ประกอบด้วย 1) ตำบลท่าราบ จำนวน 10,963 คน 2) ตำบลคลองกระแชง จำนวน 8,545 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 19,508 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, T., 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อน 5% ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย 400 คน โดยใช้การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ 3 คน ภาคเอกชน 3 คน และผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี 3 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 9 คน โดยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.แบบสอบถามในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามแนวทางการบริหารจัดการขยะตามแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่โดยความร่วมมือภาคีเครือข่าย ในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย (1) เพศ (2) อายุ (3) ระดับการศึกษา และ (4) อาชีพ จำนวน 4 ข้อ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ 7 ด้าน ได้แก่ (1) การจัดการแบบมืออาชีพ (2) การมีมาตรฐานและระบบการวัดผลงานที่ชัดเจน (3) การมุ่งเน้นที่การควบคุม

ผลผลิต (4) การปรับเปลี่ยนหน่วยงานให้แยกเป็นหน่วย (5) การเพิ่มการแข่งขันในภาครัฐ (6) การหันมาใช้วิธีการปฏิบัติงานแบบเอกชน (7) การสร้างความมีวินัยและความประหยัดการใช้ทรัพยากร มีจำนวน 14 ข้อ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความร่วมมือของภาคีเครือข่าย 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการตัดสินใจ (2) ด้านการดำเนินงาน (3) ด้านการรับผลประโยชน์ (4) ด้านการประเมินผล มีจำนวน 8 ข้อ ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยทำการทดสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Content Validity) ผู้วิจัยนำเสนอแบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน และมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67–1.00 จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน และวิเคราะห์ความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าเท่ากับ 0.912

2. แบบสัมภาษณ์ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือวิจัย โดยตั้งประเด็นคำถามที่สำคัญและมีส่วนเกี่ยวข้องตามกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อนำไปใช้รวบรวมข้อมูล โดยแบบสัมภาษณ์ โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น 4 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย (1) ชื่อ-สกุล (2) ตำแหน่ง (3) หน่วยงาน จำนวน 3 ข้อ ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ 7 ด้าน ได้แก่ (1) การจัดการแบบมืออาชีพ (2) การมีมาตรฐานและระบบการวัดผลงานที่ชัดเจน (3) การมุ่งเน้นที่การควบคุมผลผลิต (4) การปรับเปลี่ยนหน่วยงานให้แยกเป็นหน่วย (5) การเพิ่มการแข่งขันในภาครัฐ (6) การหันมาใช้วิธีการปฏิบัติงานแบบเอกชน (7) การสร้างความมีวินัยและความประหยัดการใช้ทรัพยากร ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความร่วมมือของภาคีเครือข่าย 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการตัดสินใจ (2) ด้านการดำเนินงาน (3) ด้านการรับผลประโยชน((4) ด้านการประเมินผล และตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยทำการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ชุด ซึ่งเป็นประชาชนในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี จาก 2 ตำบล สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูล สำคัญจำนวน 9 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการและสามารถตอบวัตถุประสงค์ในการวิจัยได้

2. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน สมบูรณ์ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ และวิเคราะห์เนื้อหาต่อไป สำหรับแบบสัมภาษณ์ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก นำมาถอดคำสัมภาษณ์ เรียบเรียง และจัดกระทำข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ พร้อมลงรหัสและประมวลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ทดสอบสมมติฐานการบริหารจัดการขยะความร่วมมือภาคีเครือข่าย ในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี โดยใช้สถิติ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multi Linear Regression Analysis)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Content Analysis) โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยตนเอง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นแนวความคิด ความเชื่อและทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยได้เตรียมคำถามแบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured interview) เป็นการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ โดยสร้างคำถามให้สอดคล้องและครอบคลุมกับเรื่องที่วิจัย ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะแจ้งวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ และได้ขออนุญาตทำการจดบันทึกในรูปแบบของภาพและรูปแบบเสียงในช่วงที่มีการสัมภาษณ์ รวมถึงผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์แบบต่อหน้ากับผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อให้แสดงความคิดเห็นหรือมีการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันอย่างอิสระ

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ระดับการรับรู้ต่อองค์ประกอบของการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM)

การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM)	($\bar{X}$)	(S.D.)	ระดับความคิดเห็น	อันดับ
1. ด้านการจัดการแบบมืออาชีพ	3.81	0.75	มาก	1
2. ด้านการเพิ่มการแข่งขันในภาครัฐ	3.77	0.78	มาก	2
3. ด้านการนำวิธีการบริหารแบบภาคเอกชนมาใช้	3.76	0.76	มาก	3
4. ด้านการปรับเปลี่ยนหน่วยงานให้แยกเป็นหน่วยงานย่อย	3.76	0.76	มาก	3
5. ด้านการมุ่งเน้นที่การควบคุมผลผลิต	3.72	0.73	มาก	4
6. ด้านการมีมาตรฐานและระบบการวัดผลงานที่ชัดเจน	3.74	0.76	มาก	5
7. ด้านการสร้างวินัยและความประหยัดในการใช้ทรัพยากร	3.73	0.76	มาก	6
รวมเฉลี่ย	**3.76**	**0.76**	**มาก**	

จากตารางที่ 1 ระดับการรับรู้ต่อองค์ประกอบของการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\bar{X}$ = 3.76, S.D. = 0.76) เมื่อเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการจัดการแบบมืออาชีพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 3.81, S.D. = 0.75) ด้านการเพิ่มการแข่งขันในภาครัฐ ($\bar{X}$ = 3.77, S.D. = 0.78) ด้านการปรับเปลี่ยนหน่วยงานให้แยกเป็นหน่วยงานย่อย ด้านการนำวิธีการบริหารแบบภาคเอกชนมาใช้ ($\bar{X}$ = 3.76, S.D. = 0.76) ด้านการมุ่งเน้นที่การควบคุมผลผลิต ($\bar{X}$ = 3.72, S.D. = 0.73) ด้านการมีมาตรฐานและระบบการวัดผลงานที่ชัดเจน ($\bar{X}$ = 3.74, S.D. = 0.76) และด้านการสร้างวินัยและความประหยัดในการใช้ทรัพยากร ($\bar{X}$ = 3.73, S.D.

= 0.76) สะท้อนว่าประชาชนในพื้นที่มิได้ปฏิเสธแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ หากแต่มีทัศนคติเชิงบวกต่อหลักการด้านประสิทธิภาพ ความชัดเจนของภารกิจ การมีมาตรฐานในการดำเนินงาน ความโปร่งใส และการบริหารที่มุ่งผลสัมฤทธิ์

ตารางที่ 2 ระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการบริหารจัดการขยะ

การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการบริหารจัดการขยะ	**($\bar{X}$)**	**(S.D.)**	**ระดับความคิดเห็น**	**อันดับ**
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.85	0.71	มาก	1
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.84	0.71	มาก	2
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.85	0.69	มาก	3
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	3.83	0.71	มาก	3
รวมเฉลี่ย	**3.84**	**0.71**	**มาก**	

จากตารางที่ 2 ระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการบริหารจัดการขยะโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\bar{X}$ = 3.84, S.D. = 0.71) เมื่อเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X}$ = 3.85, S.D. = 0.71) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X}$ = 3.84, S.D. = 0.71) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X}$ = 3.85, S.D. = 0.69) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ($\bar{X}$ = 3.83, S.D. = 0.71) สะท้อนว่าประชาชนและภาคีเครือข่ายมีทัศนคติเชิงบวกและมีความพร้อมต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะในหลายมิติ ไม่ได้จำกัดเฉพาะการร่วมกิจกรรมเท่านั้น แต่ครอบคลุมทั้งการตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล สะท้อนว่าประชาชนยังเห็นประโยชน์ของการแข่งขันหรือการเปรียบเทียบผลงาน เพียงแต่อาจมิใช่ปัจจัยหลักเท่ากับความโปร่งใส การมีระบบประเมินผล และการเปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะ

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการบริหารจัดการขยะ

ตัวแปรอิสระ	**B**	**β**	**t**	**Sig.**	**Tolerance**	**VIF**
ระดับการรับรู้ต่อองค์ประกอบของการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่	0.340	0.357	7.648	< .001	0.382	2.619
ผลกระทบของแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่	0.501	0.508	10.904	< .001	0.382	2.619

$R = 0.819$, $R^2 = 0.671$, Adjusted $R^2 = 0.669$, $F = 404.000$, Sig. < .001

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า ระดับการรับรู้ต่อองค์ประกอบของการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (B = 0.340, β = 0.357, t = 7.648, Sig. < .001) และผลกระทบของแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (B = 0.501, β = 0.508, t = 10.904, Sig. < .001) มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการบริหารจัดการขยะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรทั้งสองสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมได้ร้อยละ 67.1 (R^2 = 0.671) และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐาน (β) พบว่า ผลกระทบของแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่มีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมาคือระดับการรับรู้ต่อองค์ประกอบของการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่

อภิปรายผลการวิจัย

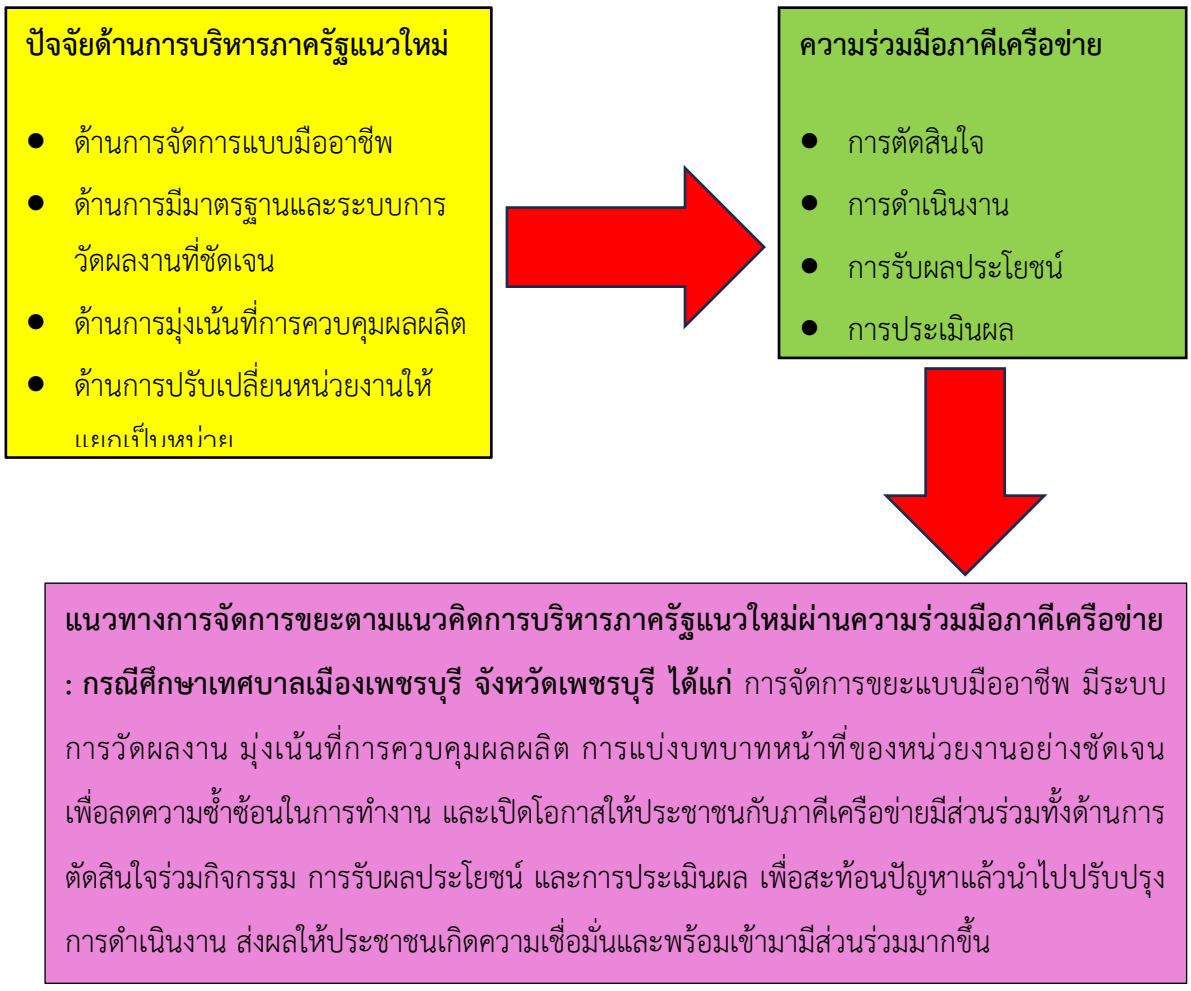
1. การบริหารจัดการขยะของเทศบาลเมืองเพชรบุรีมีลักษณะเป็นระบบ มีความต่อเนื่อง และมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน โดยเทศบาลดำเนินงานครอบคลุมตั้งแต่การจัดเก็บ การขนส่ง การกำจัดขยะ การดูแลความสะอาดของพื้นที่ ตลอดจนการส่งเสริมให้ประชาชนคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การจัดการขยะในพื้นที่ไม่ได้เป็นเพียงงานบริการพื้นฐานของเทศบาลเท่านั้น แต่เป็นภารกิจสาธารณะที่ต้องอาศัยการบริหารจัดการเชิงระบบและการประสานความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน สถานศึกษา และประชาชนในพื้นที่ ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ของ Hood (1991) ที่ให้ความสำคัญกับการจัดการแบบมืออาชีพ การกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน การมุ่งเน้นผลผลิต และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Osborne และ Gaebler (1992) ที่เสนอว่าภาครัฐควรปรับบทบาทจากการเป็นผู้ดำเนินการทุกอย่างด้วยตนเอง ไปสู่การเป็นผู้กำกับทิศทาง สนับสนุน และเปิดโอกาสให้ชุมชนกับภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทร่วมในการจัดบริการสาธารณะ

2. การวิจัย พบว่าเทศบาลมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนและภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในหลายมิติ แต่การมีส่วนร่วมที่ปรากฏเด่นชัดยังคงอยู่ในระดับการดำเนินงานและการรับผลประโยชน์เป็นหลัก เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมคัดแยกขยะ การร่วมโครงการรีไซเคิล การนำขยะไปสร้างรายได้ หรือการรับประโยชน์จากชุมชนที่สะอาดขึ้น ส่วนการมีส่วนร่วมในระดับการตัดสินใจและการติดตามประเมินผลยังควรได้รับการพัฒนาให้ชัดเจนมากขึ้น ประเด็นนี้สามารถอธิบายได้ด้วยแนวคิดการมีส่วนร่วมของ Cohen และ Uphoff (1980) ที่แบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ การตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล หากการมีส่วนร่วมกระจุกตัวเฉพาะขั้นปฏิบัติ ย่อมทำให้ประชาชนยังไม่ได้เข้ามาเป็นเจ้าของกระบวนการจัดการขยะอย่างสมบูรณ์ ผลการวิจัยนี้จึงสะท้อนว่าเทศบาลควรยกระดับการมีส่วนร่วมจากการเข้าร่วมกิจกรรม ไปสู่การร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมติดตามผลมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยปวีณา ปาทาน (2564) ที่พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมักปรากฏชัดในระดับการปฏิบัติ มากกว่าระดับการวางแผนและการประเมินผล รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยชัยณรงค์ ทองชาติ (2565) ที่เสนอว่าการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพควรครอบคลุมตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน ไปจนถึงการติดตามประเมินผล

3. การวิจัย พบว่าแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการบริหารจัดการขยะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะองค์ประกอบด้านความชัดเจนของภารกิจ การมีระบบติดตามและประเมินผลที่โปร่งใส การเปิดเผยข้อมูล การเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาท และการบริหารที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การบริหารภาครัฐในยุคใหม่มิได้เน้นเพียงประสิทธิภาพภายในองค์กรเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับการสร้างความไว้วางใจ การเปิดพื้นที่ให้ภาคีเครือข่ายเข้ามามีบทบาท และการทำให้ประชาชนรับรู้ได้ว่าการบริหารงานของรัฐมีเป้าหมายที่ชัดเจน โปร่งใส และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Hood (1991) ที่มองว่าภาครัฐควรบริหารโดยเน้นผลสัมฤทธิ์ มีมาตรฐานการวัดผลงานที่ชัดเจน มีความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ และใช้ทรัพยากรอย่างมีวินัยและประหยัด

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่องแนวทางการจัดการขยะตามแนวคิดการบริหารภาครัฐแนวใหม่ผ่านความร่วมมือภาคีเครือข่าย: กรณีศึกษาเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ได้องค์ความรู้ใหม่ เป็นแนวทางการจัดการขยะโดยบูรณาการดังแผนภูมิที่ 1

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย พบว่า กลไกความร่วมมือระหว่างชุมชนชายฝั่งกับภาครัฐควรมุ่งเน้นการสร้างความไว้วางใจผ่านการสื่อสารและการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการสนับสนุนด้านงบประมาณ องค์ความรู้ และเทคโนโลยีจากภาครัฐอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการบรูณาการร่วมของทุกภาคส่วนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรร่วมกันอย่างเหมาะสม และยังรวมถึงการกำหนดโครงสร้างและบทบาทของความร่วมมือให้ชัดเจน เพื่อลดปัญหาความซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานแบบบูรณาการ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังพื้นที่ชายฝั่งจังหวัดอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบบริบทและรูปแบบกลไกความร่วมมือที่แตกต่างกัน รวมทั้งศึกษาพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จและพื้นที่ที่ยังเผชิญปัญหา เพื่อค้นหาแนวปฏิบัติที่เหมาะสม (Best Practice) ในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำชายฝั่ง นอกจากนี้ ควรมุ่งเน้นการวิจัยเชิงนโยบายเพื่อวิเคราะห์ผลของนโยบายภาครัฐต่อกลไกความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของชุมชนในระดับพื้นที่ ทั้งนี้ แม้แนวคิดการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมจะได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง แต่ในทางปฏิบัติยังคงเผชิญข้อจำกัดจากโครงสร้างการบริหารราชการแบบรวมศูนย์ ซึ่งส่งผลให้ชุมชนมีบทบาทในการกำหนดทิศทางการจัดการทรัพยากรอย่างจำกัด การมีส่วนร่วมในหลายกรณียังคงอยู่ในลักษณะของการรับฟังความคิดเห็นมากกว่าการมีอำนาจร่วมในการตัดสินใจอย่างแท้จริง ดังนั้น การศึกษาครั้งต่อไปควรให้ความสำคัญกับมิติด้านอำนาจ ความเสมอภาคในการมีส่วนร่วม และศักยภาพของชุมชน เพื่อสนับสนุนการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง

บรรณานุกรม

จามรี อนุรัตน์. (2565). *ข่าวสารประชาสัมพันธ์ทั่วไป*. เรียกใช้เมื่อ 3 ธันวาคม 2567 จาก https://phetchaburi.prd.go.th/th/content/category/detail/id/9/iid/81823

ชัยณรงค์ ทองชาติ. (2565). รูปแบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลนางพญา อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ (วิทยานิพนธ์หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

นพรัตน์ ชูโสด. (2567). *“ขยะล้นเมือง” คนไทยสร้างขยะเฉลี่ย 7.3 หมื่นตัน/วัน. Thai PBS*. เรียกใช้เมื่อ 2567 ตุลาคม 24 จาก https://www.thaipbs.or.th/news/content/340722

ปวีณา ปาทาน. (2564). รูปแบบการจัดการมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนหนองม่วง เทศบาลเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ (วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สถานการณ์ขยะในจังหวัดเพชรบุรี. (2566). รายงานข้อเสนอการบริหารจัดการขยะเพื่อชาวเพชรบุรี G3 PETCH: Green Good Great. เรียกใช้เมื่อ 21 พฤศจิกายน 2567 จาก https://www.phetchaburi.go.th/newpb24/files/com_ita68/2025-02_25494432406a7b4.pdf

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566–2570.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). *Concept and measures for project design implementation and evaluation.* Rural Development Committee, Center for International Studies, Cornell University.

Hood, C. (1991). A Public Management for all seasons? *Public Administration, 69*(1), 3-19.

Osborne, D., & Gaebler, T. (1992). *Reinventing government: How the entrepreneurial spirit is transforming the public sector.* New York: Addison-Wesley Publishing Company.

Salika. (2565). *โลกที่ถูกถาโถมด้วย "ขยะ" ปัญหาใหญ่และหมักหมมจนยากจะเยียวยา?* เรียกใช้เมื่อ 24 ตุลาคม 2566 จาก https://www.salika.co/2022/03/28/world-of-waste-bigproblem/

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis (3rd ed.).* New York: Harper & Row.